

Cantonspark

Nieuwsbrief december 2019

NIEUWSBRIEF CANTONSPARK

december 2019

REDACTIE:

*Rob Samson
Greet de Lange
Angelique Bosch van
Drakestein
Geertje Bakker
Urja Niet – Graafland*

INFORMATIE:

Stichting Vrienden van het
Cantonspark

Secretaris:

Mevr. G.H.J. de Lange-Meijer,
Rembrandtlaan 29, 3741 TA
Baarn. Tel: 035 - 541 3356

E: secretariaat@cantonspark.nl

W: www.cantonspark.nl

INHOUDSOPGAVE

Voorwoord.....	1
Even voorstellen	3
De jaarlijkse lunch voor de vrijwilligers.....	5
Donateursexcursie 2019.....	7
Het geslacht <i>Stewartia</i>	17

WORD DONATEUR !

De Stichting Vrienden van het Cantonspark heeft de culturele ANBI status. Met een bijdrage van minimaal € 18,50 per jaar bent u al donateur. U steunt ons daarmee om het Cantonspark als waardevolle tuin voor Baarn te behouden.

U kunt uw bijdrage storten op:

Bankrekening RegioBank Baarn,

IBAN: NL51RBRB0983574944.

BIC: RBRBNL21

t.n.v. *Vrienden van het Cantonspark*.

Voorplaat omslag: Bloemen van de Trompetbloem
(*Catalpa bignonioides*).

Voorwoord

In de vorige Nieuwsbrief heeft u al uitgebreid kunnen lezen over de plannen voor de restauratie van het Cantonspark. Het wachten was op het groene licht voor de vergunningen. Op 28 november zijn de goedkeuringen van MooiSticht en de Rijksdienst voor Cultureel Erfgoed (RCE) ontvangen. Het gehele vergunningstraject voor dunning van de bomen en voor de restauratieplannen is nu goedgekeurd. De aanbesteding voor het kappen is in december gedaan. De Firma van Es heeft de opdracht gekregen en zij zullen eind januari beginnen. Op dit moment wordt de laatste hand gelegd aan het opstellen voor de bestekken voor de paden en het benodigde grondwerk; de aanbesteding zal spoedig volgen.

Op diverse manieren en op verschillende plaatsen zijn de restauratieplannen toegelicht door onze voorzitter Angelique Bosch van Drakestein. In de Baarnsche Courant zijn drie grote artikelen verschenen. Tijdens de lunch, op de donateursdag in Wageningen op zaterdag 5 oktober, heeft zij de donateurs bijgepraat. Op 29 oktober was een informatieve avond in het gemeentehuis voor belangstellenden georganiseerd en op 19 november, samen met Peter Verhoeff, voor de leden van de gemeenteraad. Op zaterdag 7 december

zijn de vrijwilligers na de koffie op de hoogte gesteld van de plannen.

Het half jaar overziend kunnen we constateren dat de belangstelling voor het Cantonspark toeneemt. Op het Cultureel Festival in september mochten wij zeven nieuwe donateurs noteren. Het aantal vrijwilligers breidt zich uit en de “woensdagploeg”, voorheen actief bij de Groene Inval, doet geweldig goed werk.

Het park gaat er steeds netter uitzien, mede door het enthousiasme van de tuinbaas Hans Knotters. Regelmatig ontdekt hij iets bijzonders in het park, zoals dit jaar o.a. de vruchten van de *Maclura pomifera*, grote groene ribbelige vruchten met het formaat van een sinaasappel. Het is de eerste maal dat deze vruchten gesignaleerd zijn.

Inmiddels heeft zich een opvolgster voor onze coördinator van de rondleidingen Urja Niet-Graafland aangemeld, Astrid Binnekamp die zich elders in deze brief voorstelt evenals een nieuw en enthousiast bestuurslid: Ivar Rellum, zeer begaan met het Cantonspark en vol plannen om het park nog meer onder de aandacht te brengen.

Tot onze spijt heeft Jaap van Althuis zich afgemeld als bestuurslid, hij is vooral praktisch ingesteld en wat dat

Vruchten *Maclura pomifera*

betreft mogen we altijd een beroep op hem doen. Het fraaie door hem gemaakte bordje: *Rondleiding, met pijl* was zijn laatste activiteit voor ons. Hij was ook degene die de contacten met de BSO onderhield. Voor de kinderen van de buitenschoolse opvang was uiteindelijk te weinig spannend te doen in het park en die contacten zijn dan ook gestopt. Op passende wijze hebben we Jaap bedankt voor zijn deelname in ons bestuur.

De jaarlijkse picknick op 31 augustus was weer een succes, de donateursdag in Wageningen eveneens. Voor deze nieuwsbrief hebben Marina Jonxis en Christine Schut een verslagje geschreven.

In mei 2020 bestaat de Stichting Vrienden van het Cantonspark 25 jaar. Dit heugelijke feit gaan wij op 16 mei vieren, wij zullen u daarover bijtijds nader berichten.

Rest ons nog onze donateurs en vrijwilligers hartelijk te bedanken voor hun financiële en praktische steun in het afgelopen jaar en allen een voorspoedig en gelukkig 2020 te wensen.

Het bestuur

bron foto linksboven: <https://www.hobbyseeds.com/maclura-pomifera-osage-orange-100.html>

EVEN VOORSTELLEN

Ivar Rellum, nieuw bestuurslid Stichting Vrienden van het Cantonspark

Het was Koninginnedag in 2005 ... mijn eerste bezoek aan Baarn en ik wist meteen dat dit de plaats was waar ik me ooit zou willen vestigen. Ik ben geboren in Paramaribo te Suriname en opgegroeid in Flevoland. Daarna heb ik bijna een decennium in Deventer gewoond, waar ik nog steeds werkzaam ben bij een herenmodezaak die al ruim 130 jaar bestaat. Ik ben in 2015 samen met mijn vrouw naar Baarn verhuisd en wij wonen sinds 2017 dichtbij het Cantonspark. Het is voor ons een voorrecht om dit prachtige park op loopafstand te hebben, waarvan we op ieder moment in het jaar kunnen genieten. Vanuit mijn liefde voor

historie, natuur en architectuur werd ik na de eerste wandeling overweldigd door de schoonheid van het park.

Naast de droomwereld die deze voormalige botanische tuin oproept, zag ik ook de zorg en aandacht die het park nodig heeft. Het bleek dat ondanks een grootschalige restauratie, de fondsen niet toereikend zijn om het park volledig in ere te herstellen. Via diverse media las ik allerlei verhalen hierover en het leek me raadzaam om het bestuur zelf te benaderen met de vraag: “Wat is de huidige situatie en op welke manier kan ik een bijdrage leveren aan de toekomst van dit park?”. Dit gesprek heeft ervoor gezorgd dat ik besloten heb om mij in te zetten voor het Cantonspark én de Stichting Vrienden van het Cantonspark vanuit het bestuur te ondersteunen.

Sinds 1 september 2019 ben ik toegetreden tot het bestuur als Hoofd Fondsenwerving & Communicatie. Als jonge Baarnaar voel ik me geroepen om een bijdrage te leveren en alle inzet van de bestuursleden in de afgelopen jaren kracht bij te zetten. Het Cantonspark geeft mij meer woongenot en plezier in Baarn, dus de hoogste tijd om iets terug te geven. Dit in de vorm van een uitdagende bestuursfunctie om het park vooruit te helpen, zodat ook volgende generaties optimaal kunnen blijven genieten van deze Baarnse parel! Daarnaast ben ik een 33-jarige kersverse vader en zou ik graag zien dat mijn kind opgroeit met deze voormalige botanische tuin.

De komende tijd zult u ongetwijfeld van mij horen. Ik hoop dat zoveel mogelijk Baarnaars en mensen uit de wijde omtrek het park een warm hart zullen toedragen en met gulle hand zullen geven. Met meer donateurs, giften én vrijwilligers kunnen we er samen voor zorgen dat dit park weer in volle glorie zal stralen!

Astrid Binnekamp, de nieuwe coördinator van de rondleidingen

Mijn naam is Astrid Binnekamp, geboren en getogen in Baarn. Afgelopen zomer ben ik als vrijwilliger bij het Cantonspark gaan werken en merkte wat een fijne groep mensen dit is. Al snel hoorde ik dat er een coördinator voor de rondleidingen werd gezocht. Ik heb hierop aangegeven dat ik dat wilde gaan doen. In het dagelijks leven ben ik werkzaam in de pensioensector op diverse gebieden.

Ik heb in mijn leven veel verre en bijzondere reizen gemaakt, waarin ik de mooie natuur op de wereld heb kunnen ontdekken. Dicht bij huis, op loopafstand is het prachtige Cantonspark. Door het vrijwilligerswerk in het park heb ik gezien wat een bijzondere planten en bomen er staan, met een bijzonder verhaal. Helaas heb ik zelf onvoldoende kennis van alle planten om hier veel over te vertellen, maar het heeft mij wel gegrepen om mij in te zetten voor dit park. Ik mag nu de rondleidingen gaan coördineren en heb veel zin om dit op te pakken.

DE JAARLIJKSE LUNCH VOOR DE VRIJWILLIGERS

De meeste eerste zaterdagen van de maand is het Cantonspark verre van rustig. Een groep vrijwilligers is dan druk bezig met allerlei werkzaamheden. Onkruidtrekken, snoeien, afval opruimen er is genoeg te doen.

Voor de werkers wordt goed gezorgd, niet alleen is er koffie of thee, altijd is er iets lekkers. Natuurlijk gaat het om het werken maar de leuke gesprekken tijdens de werkzaamheden en deze pauzes zijn juist zo grappig omdat de werkers elkaar soms wel maar vaak helemaal niet kennen. Het enige dat ons allemaal bindt is onze liefde voor het Cantonspark. Elke keer heb je

weer met iemand anders lol of ook een diepgaand gesprek. Onderwijl gaat het snoeien natuurlijk gewoon door. Regelmatig komen er nieuwe gezichten die van harte welkom worden geheten en gezien hun regelmatige werken het snel naar de zin schijnen te hebben bij ons.

Jaarlijks wordt ons door het bestuur een lunch aangeboden, uiteraard in ons mooie park. Onder de bomen, daar waar de fundamenten van de vroegere kas nog aanwezig zijn, verandert deze plek in een knusse lunchroom. Dit jaar was dat de laatste zaterdag van augustus. Met spanning wordt de weersverwachting bekeken,

Foto: Jan Herling

de verwachte regen bleef gelukkig uit. We hebben dan wel een ruimte, maar wie wil er nou binnen zitten als we zo'n prachtig decor hebben!

Het is goed te weten dat je van te voren niet te vorstelijk moet ontbijten en alle goed bedoelde afslankvoornemens dienen te worden thuis gelaten. Angélique is volgens mij dagen bezig om de hartige taarten en de sandwiches te bereiden, het ziet er enorm feestelijk en kleurrijk uit elk jaar. Helaas heb ik zelf geen foto gemaakt van de "tafel" vol met overheerlijke gerechten. Voor iedereen is het duidelijk dat onze werkzaamheden worden gewaardeerd.

Het bestuur van de vrienden verdient een pluim. Niet alleen zorgen zij voor de bestuurlijke orde in ons cantonspark, zij scheppen de voorwaarden voor alle vrijwilligers om op de zaterdagen te werken. Tegenwoordig aangevuld met de woensdagochtendploeg en binnenkort zelfs uitgebreid met een tweede zaterdag in de maand. Moet ik niet de Vrienden van het Cantonspark bedanken in plaats van dat iemand mij bedankt?

Marina Jonxis

Jonge vruchten van de Watercypres (*Metasequoia glyptostroboides*)

DONATEURSEXCURSIE 2019

Op tournee naar arboreta Belmonte en De Dreijen in Wageningen

„Planten binnenhalen en beschrijven en de verscheidenheid aan biodiversiteit bewaren, dat is het wezen van een botanische tuin.”
Directeur Dedde Smid van Belmonte Arboretum in Wageningen heeft de 35 vrienden van het Cantonspark, donateurs en vrijwilligers, die zaterdag 5 oktober meegingen met het donateursuitje, een leuke en leerzame ochtend bezorgd.

Smid leidde het gezelschap in anderhalf uur door zijn tuin op de Wageningse berg. De voormalige

botanische tuin van de Wageningen Universiteit ligt op het voormalige, 22 hectare landgoed Belmonte met een schitterend uitzicht over het rivierengebied. Na de Tweede Wereldoorlog kwam het door oorlog gehavende landgoed in handen van Wageningen Universiteit, die er een botanische tuin vestigde.

Net als het Cantonspark is Belmonte Arboretum openbaar toegankelijk, met ruim 10,7 hectare is het veel groter dan het Cantonspark (3,5 hectare). Belmonte Arboretum

Het Belmonte Arboretum is ruim 10,7 hectare groot

is een geregistreerd museum, waarbij de collectiestukken 'met de wortels in de grond staan'. Smid vertelde over de historie van de botanische tuin die teruggaat naar het eind van de middeleeuwen als de bekende Italiaanse familie De Medici de planten in haar tuinen laat beschrijven. Belmonte Arboretum heeft een collectie van 6.000 verschillende bomen en struiken en 10.000 beschreven items.

Dedde Smid heeft ook een aantal praktische tips. Zo is, volgens de directeur, wilde gagel goed om in je linnenkast te leggen. Het ruikt fris en insecten hebben er een hekel aan. Dat azalea's en rododendrons tegenwoordig tot dezelfde familie worden gerekend, weet u waarschijnlijk wel. Dat de naam rododendron wordt aangehouden en niet azalea, komt omdat de naam rododendron ouder is. Mensen plantten vroeger om meerdere redenen

Belmonte Arboretum is een geregistreerd museum, waarbij de collectiestukken 'met de wortels in de grond staan'.

De donateurs en vrijwilligers luisteren geïnteresseerd naar Dedde Smid

rhododendrons rond hun huis. Eén van die redenen was dat de struik moeilijk brandt. Belmonte Arboretum heeft met 850 verschillende soorten één van de grootste Rhododendron collecties in Europa. Begin oktober was het speuren naar een bloem, daarom de tip in het voorjaar terug te komen als de struiken in bloei staan. „Maar niet op een zondag in mei, dan is het net zo druk als bij Ikea, met 2.000 bezoekers”, waarschuwt Smid. Jaarlijks komen ongeveer 80.000 bezoekers naar Belmonte Arboretum dat wordt onderhouden door twee vaste medewerkers en vrijwilligers.

Overigens worden de rododendrons op een bijzondere manier ‘winterklaar’ gemaakt. „Op een dinsdag komen alle vrijwilligers hier naartoe om onkruid weg te halen onder rhododendrons. Daarna wordt al het blad dat door de gemeente Wageningen is ingezameld onder de struiken verspreid”, vertelt Smid. „Houtsnippers verteren te langzaam en trekken teveel energie uit de bodem, vandaar dat we hiervoor hebben gekozen.” Verder worden de struiken bewaterd met een druppelsysteem dat onder de bladlaag wordt aangelegd, waardoor het water niet verdampt.

Dedde Smid legde ook uit dat zandgrond een nadeel is, vooral bij droogte. „Lijsterbessen worden normaal 150 jaar, hier maar zestig. Het afgelopen half jaar hebben we continue beregend. 60.000 Liter per uur. We hebben ook geleerd dat je een perceel beter één keer in de veertien dagen een hele dag kunt beregenen, dan twee keer een halve. De bodem neemt, bij langduriger besproeiing meer water op. Het weer is aan het veranderen, daar moeten we ons tegen wapenen. Eiken,

beuken, meelbessen en lijsterbessen hebben of krijgen het zwaar. Het kan zelfs zo zijn dat het hier te warm wordt voor eiken”, waarschuwt Smid. Maar, er is ook goed nieuws. „Een boom die doodgaat is ook weer een kans om na te denken over een nieuwe soort op die plek. Als straks alle paardenkastanjes doodgaan, komt hier heel wat ruimte vrij.”

Overigens is Dedde Smid van mening dat men op landgoed Belmonte nooit een botanische tuin had moeten

In het park staat de Valse Christusdoorn (*Gleditsia* waarschijnlijk de soort *G. aquatica*). De soort behoort tot de Vlinderbloemenfamilie en kenmerkend zijn de grote doornen aan stam en takken.

beginnen vanwege de ligging en de bodem. „Maar de universiteit wilde de tuin dichtbij. Bovendien is het voordeel dat we kunnen laten zien wat wel en wat niet kan groeien.”

Naast rododendrons heeft Belmonte ook een indrukwekkende collectie wilde rozen. „We zijn hiermee het meest toonaangevend in de wereld”, aldus de directeur. „Met 145 soorten hebben we een bijna complete collectie.” In 2011 is de collectie van De Drijven naar Belmonte gebracht.

Wie overigens een *Hemerocallis* (daglelie) wil die naar hem of haar is vernoemd, kan daarvoor terecht bij Belmonte. Voor 500 euro krijgt de plant een naam naar keuze. En voor een paar duizend meer, wordt de naam ook internationaal van kracht.

In het arboretum wordt sinds acht jaar geen gif meer gebruikt om ‘meer ruimte te geven aan de natuur’. „Brandnetels mogen hier gewoon groeien.” Dat doen ze goed. Volgens Smid duurt het een paar jaar, maar komen er dan bijzondere insectensoorten op af. De Vrienden van het Cantonspark reageren verschillend. De één vindt het een goed initiatief. De ander vindt het afschuwelijk. Waar Dedde Smid nog wel duidelijk over is, is dat eigenlijk

altijd een professional werkzaam moet zijn in een park of tuin. „Dat kun je niet alleen met vrijwilligers. Er is zoveel vakmanschap vereist, dat een professional de vrijwilligers moet aansturen. Alleen al het snoeien van de rozen is per roos anders. Daarom zorgen wij ervoor dat elke vrijwilliger zijn eigen specialisatie krijgt en zijn eigen gebied in de tuin. Dit om de deskundigheid te vergroten.”

Dan is iedereen wel toe aan de lunch. Vanwege de file op de heenreis iets later dan gepland. Gelegenheid om de ochtend te evalueren, bij te praten en kennis te maken. Ik heb twee donateurs aangeschoten die ik niet kende om te vragen waarom ze het Cantonspark financieel ondersteunen. Beiden willen niet met name worden genoemd. „Omdat er geen honden mogen komen en omdat ik vind dat het park behouden moet blijven”, klinkt het duidelijk. „Je kunt bijna niet meer naar het Baarnse bos of Groeneveld vanwege alle honden die daar loslopen. Bovendien heeft het Cantonspark historie en een prachtig mooie ligging. Ik kom er graag. Ik verheug me erop dat het in zijn oorspronkelijke staat wordt hersteld. Het theehuis vind ik ook een aanwinst.”

„Het Cantonspark heeft ook een genezend aspect, dat wordt

De sprookjesachtige waterpartij met rotstuijn in De Dreijen

onderschat. Wandelen en de natuur opsnuiven, is onze heling. Als we onze natuur verkwanselen, gaan we dood, dat is best wel erg”, besluit de dame. Goed om eens over na te denken.

„Ik ben al jaren donateur, sinds 1988 woon ik in Baarn en later ben ik in de buurt van het park gaan wonen. Ik ben donateur geworden nadat ik een rondleiding had meegemaakt, ik vond dat zo leuk en interessant. Mijn dochter is bloemist en verliefd op de kas. Ik wil dat het park behouden blijft, het is de long in de buurt. Het

is vreselijk als het zou verdwijnen. Ik ben gelukkig op die plek. Het is er zo heerlijk, ik loop zo met gasten het Cantonspark en de kas in. Het is bijzonder om zo dicht bij huis zo iets te hebben”, laat ze niets aan duidelijkheid over.

Tijdens de lunch krijgen de donateurs en vrijwilligers én wethouder Jannelies Vissers, die ook mee is, als eersten uitleg over de renovatie van het park wat betreft de padenstructuur en beplanting. Vriendenvoorzitter Angelique Bosch van Drakestein legt uit dat de zichtlijnen worden hersteld,

Gidsen Pam Zijlstra en Arnold Braaksma vertellen over de geschiedenis van arboretum De Dreijen.

Angelique Bosch van Drakestein geeft uitleg over de restauratieplannen voor het Cantonspark.

ze legt de nieuwe padenstructuur uit en de beplanting die ze in gedachten heeft. „Je wordt straks vrolijk als je het park binnenkomt”, belooft ze. Als ze vertelt over de ‘wintergarden’ begint ze te stralen. Aan de ‘oooh’s’ en ‘aaaah’s’ te horen, kunnen ook de donateurs niet wachten tot het klaar is.

Na de lunch en lezing weer de bus in voor het bezoek aan arboretum De Dreijen. De Dreijen werd in 1896 geopend als proeftuin van de Rijkstuinbouwschool. De bekende tuinarchitect en dendroloog Leonard Springer tekende voor het ontwerp.

Het onderhoud heeft duidelijk een hoog niveau. Het hele park ziet er goed onderhouden uit. Het grasveld is in jaloersmakende staat. Geld

lijkt hier niet het probleem. Dit komt omdat een zakenman zich over beeldengalerij Het Depot en het naastgelegen arboretum heeft ontfermd. Stichting Utopa is opgericht om de galerij en het arboretum te beheren.

Stichting Utopa ontleent haar naam aan de Topa-Groep. Een groep ondernemingen die werkzaam is op het gebied van transport verpakken. De stichting werd in 1988 opgericht en bezit vanaf dat jaar alle aandelen van de Topa-Groep. De inkomsten van de stichting bestaan onder andere uit de dividenden die de stichting op dit aandelenbezit ontvangt. Misschien een idee voor een grote Baarnse onderneming.

De strakke padenstructuur van De Dreijen zal ook in het Cantonspark worden nagestreefd.

Het is de bedoeling dat ook het Cantonspark, na de restauratie, er zo mooi uit komt te zien. Dat is een hele uitdaging, want De Dreijen wordt onderhouden door meerdere beroepskrachten. De rondleiding deze zaterdag wordt verzorgd door twee deskundige vrijwilligers van de Historische Vereniging Oud Wageningen, die veel weten te vertellen over de geschiedenis, maar iets minder over de beplanting. Dat maakt niet uit, maar omdat de concentratie bij de bezoekers uit Baarn wat minder wordt, is de

aandacht voor de rondleiders ook wat minder. Die gaan echter onverstoord door met vertellen.

Dan is het inmiddels eind van de middag en wordt de terugreis naar Baarn aangevangen. In de bus terug wordt geslapen en geëvalueerd.

Conclusie: Het was een goed georganiseerde dag met prachtig weer en veel moois om aan terug te denken.

Christine Schut

HET GESLACHT STEWARTIA

In de natte weide van het Cantonspark was in de universiteitstijd de systeemtuin, waar de botaniestudenten de verschillende plantenfamilies en -geslachten moesten leren. Daar staat ook een *Stewartia pseudocamellia*. Huub van der Aa, oprichter en eerste voorzitter van de Vrienden van het Cantonspark, vertelde dat die daar was aangeplant omdat de studenten toch ook moesten kennismaken met een van de belangrijkste cultuurgewassen uit het vroegere Oost Indië. Of dit zo is weet ik niet, was het dan niet praktischer geweest er een *Camellia japonica* te planten, een nader familielid van de

Camellia sinensis, de thee. Ook lijkt het mij de vraag of onze *Stewartia* wel zo'n 90 jaar oud is. In ieder geval behoort *Stewartia* met *Camellia* en nog een of twee andere geslachten tot de *Theaceae*.

De meeste *Stewartia* soorten komen voor in Zuid- en Oost-Azië, slechts twee soorten worden in de oostelijk VS aangetroffen. Er zijn zo'n 20 à 30 soorten, waarvan de meeste in meer tropische streken horen en niet winterhard zijn. Er blijven er toch wel wat over, maar behalve onze *Stewartia* zijn ze hier te lande nauwelijks bekend. Dat is een van de redenen dat is

De bloemen zijn wit met gele meeldraden en bloeien meestal in juli-augustus.

besloten er een collectie van in het CP aan te leggen. De andere is, dat het een vooral Aziatische soort is en er gezien de voorgeschiedenis van het park met een stichter die het park kon aanleggen dankzij de grote winsten die hij en voor hem zijn vader hadden gemaakt in de Indische cultures besloten is de beplanting van het park toe te spitsen op Aziatische soorten. Daar komt dan nog bij dat er in Nederland geen collectie van Stewartia's bestaat.

Onbegrijpelijk eigenlijk, omdat het zulke aantrekkelijke bomen en struiken zijn. Met de mooie meest witte bloemen, de uitbundige bloei in het late voorjaar of de vroege zomer, als de meeste bomen en struiken alweer zijn uitgebloeid, de opvallende herfstkleuren van het blad en de bij een aantal soorten prachtige bast zouden het gewilde struiken moeten zijn.

De bloemen met 5 kelkbladeren vallen in hun geheel met de vele meeldraden

heel snel af, de ondergrond is dan bezaaid met de witte kelkjes. De afgevallen bloemen worden meteen vervangen door nieuwe, zo blijft het boompje spectaculair.

Ook de vruchtjes met de zaden vallen op door hun uiterlijk en omdat ze zolang aan de boom blijven zitten.

Helaas is de vermeerdering moeilijk, enten lukt niet, de voorjaarsstek loopt goed uit, maar het grootste deel van de plantjes overleeft het volgende voorjaar niet. Uitzaaïen is ook niet eenvoudig door een dubbele kiemremming, het kan gemakkelijk vier jaar kosten voor er zaailingen op

Een typische vrucht van de *Stewartia*

komen. Tot slot hebben de struiken, wanneer een aantal soorten bij elkaar staan, de neiging onderling te kruisen.

De naam *Stewartia* is door Linnaeus gegeven als eerbetoon aan John Stuart, de derde graaf van Bute. Deze was rond 1742 betrokken bij de oprichting van Kew Gardens. John Stuart had een Amerikaanse *S. malacodendron* verkregen en in zijn park geplaat. Linnaeus maakte een fout met de schrijfwijze van de naam van het geslacht, daarover is nog wat gesteggeld, maar uiteindelijk is de schrijfwijze van Linnaeus gehandhaafd. De eerste geïmporteerde planten kwamen zoals in zoveel gevallen uit de VS, pas later is in Japan, Korea en China rondgekeken.

Alle soorten verlangen in de groeitijd veel vocht, verder een goed doorlatende, wat zurige ondergrond. Of de standplaats van onze *Stewartia* op het tweede punt ideaal is vraag ik me wel eens af. Aan de laatste eis voldoet zij wel lijkt mij.

Hieronder volgt een aantal soorten die in aanmerking komen. Daarnaast zijn er hybriden, selecties en variëteiten die ik niet noem.

In de herfst worden de bladeren geel, rood tot oranje.

Als eerste de *Stewartia malacodendron*, een Amerikaan uit het Zuid-Oosten. Met zijn witte kelkbladeren, roodpaarse helmstralen en violette helmknoppen een opvallend mooi boompje. Helaas zijn de West-Europese zomers niet altijd warm genoeg om het stamhout goed te laten afrijpen. De schors en de herfstkleuren zijn minder bijzonder.

De Japanse *S. monadelphpha* heeft veel kleinere bloemen, het zijn er alleen

zoveel dat het spectaculair is. De bast wordt bij het afschilferen prachtig kaneelbruin. In het wild worden de bomen van 16 – 25 m, gekweekte exemplaren halen dat lang niet.

S. ovata is weer een Amerikaanse soort, nu uit iets noordelijke streken die het hier wat beter doet dan zijn landgenoot, beter winterhard ook. De bloemen zijn groot, de kleuren van de meeldraden variabel.

Volgt *S. pseudocamellia* uit Japan en Korea. Mooie

witte bloemen met gele meeldraden, prachtige herfstkleur en prachtige bast. Deze soort is hier verreweg het meeste aangeplant.

S. rostrata afkomstig uit China bloeit al vroeg in mei. De rode, ronde vruchtjes hebben een lange snavel, restanten van de vergroeide stijlen. Aan die lange vergroeide stijlen dankt de soort zijn naam *rostrata*. Het blad is iets roodachtig en verkleurt in het najaar naar scharlakenrood. De boompjes worden in het thuisland tot zo'n 12 m hoog, in cultuur halen zij hoogstens de

8 m. Er zijn klonen die maar niet in bloei te krijgen zijn.

De Japanse *S. serrata* is de eerste die in het voorjaar in blad en bloei komt, de jonge scheuten zijn wat roodachtig, de gezaagde bladeren zijn verantwoordelijk voor de naam *serrata* (= gezaagd). De bloemen zijn klokvormig en hangend.

Tot slot, de naam zegt het al, de Chinese *S. sinensis*. Ze zijn zeer zeldzaam in onze contreien, mogelijk omdat zij in hun jeugd niet zeer winterhard zijn. Nadeel is dat de bloemen niet volledig opengaan, ze zijn groot en overvloedig aanwezig. De afpellende bast van deze soort is rood op een kaneelkleurige ondergrond.

Zoals gemeld is er geen collectie van *Stewartias* in Nederland, wie ze wil zien moet naar Arboretum Wespelaar in België of naar Engeland waar High Beeches Garden in Sussex of Wakehurst Place, Borde Hill Garden dan wel Nymans een collectie hebben. In de VS zijn er het Arnold Arboretum en Polly Hill Arboretum in New England of Quarry Hill Botanic Garden in Sonoma, Californië. Daar is een grote collectie Aziatische planten bijeengebracht.

Geertje Bakker

Literatuur:

Camelbeke, K. (2012): *Stewartia*, een parel voor elke tuin. *Dendroflora* 49: 27-39.

Wikipedia

Stichting Vrienden van het Cantonspark
Secretaris: Mevr. G.H.J. de Lange-Meijer
Rembrandtlaan 29, 3741 TA Baarn.
Tel: 035 - 541 3356.
Email: secretariaat@cantonspark.nl
www.cantonspark.nl